

"MOLLA NƏSRƏDDİN" JURNALINDA İŞLƏNƏN PARODİYA VƏ PERİFRAZLAR

Açar sözlər: "Molla Nəsrəddin" jurnalı, parodiya, perifrəz, folklor, atalar sözləri, hikmətli sözlər, mənasız sözlər, aforizmlər
Key words: the journal «Molla Nasreddin», parody, periphrases, folklore, proverbs, wise words, meaningless words, aphorisms
Ключевые слова: журнал «Молла Насреддин», пародия, перифразы, фольклор, пословицы, мудрые слова, идиомы, афоризмы

"Molla Nəsrəddin" jurnalı nəşrə başladığı vaxtdan ictimai-siyasi hadisələri, xalqın həyatını, çətin və ağır yaşam tərzini bir güzgü kimi əks etdirmişdir. Jurnalın müntəzəqi cəhətlərindən biri də ilk nömrələrdən başlayaraq Azərbaycan şifahi xalq ədəbiyyatına müntəzəm və geniş yer verməsi, atalar sözü və məsəllər, tapmacalar, bayatılar, laylalar, el nəğmələri və s. folklor janrlarından satirik şəkildə istifadədir. Təsədufi deyildir ki, jurnalın 7 aprel 1906-cı ildə nəşr olunan birinci nömrəsində 22 atalar sözü oxuculara təqdim edilmişdir. C.Məmmədquluzadə atalar sözüne yazdığı müqəddimədə deyirdi: "Dünyada hər bir kəs üçün sözdan böyük yadigar yoxdur, zira ki, mal-mülk tələf olub gedir, amma söz qalır. Belə ki, keçmiş hökəmənin, şüarının sözləri hala baqıdır. Buna görə türk hükməlinin tacrübəli və işə yarar zərb məsəllərindən "Atalar sözü" namilə bir neçəsinə məcmuəmizdə yazdı ki, qərələrimiz oxuyub lazımı yerində onları dəstürəməl etsinlər" [1]. Doğrudan da, molla-nəsrəddinçilərin yaradıcılığında bu kimi ciddi janrlardan istifadə ilə uğurlu parodiya və perifrəzlərin yaradılması, bu ədəbi priyomla daha dərin ictimai-siyasi məzmun ifadə edilməsi böyük marağa səbəb olurdu. Məsələn, "Eşşaya gücü çatmır, müsəlmanı tapdalayır" atalar sözündə müsəlman-xristian münasibətləri, islam ələminin hüquqlarının tapdınması, "Atı atın yanına bağlasan, xan görüb deyər: birini bağışla mənə" mülkədar-kəndli münasibətlərini, hakim feodal quruluşunu ifadə edən əsl satirik parodiyalardır. "Tısbəgə qınından çıxsa, abrozovannarı ol" perifrəzində milli adət-ənənələrdən, soykötündən uzaqlaşan, xaricdə təhsil alaraq cənəbi dildə danışımağa üstünlük verən, əslində heç bir elmə mükəmməl yiyələnmiş, xalqına faydası dəyməyən "ziyalı"lar tənqid obyektinə çevrilirlər. Molla-nəsrəddinçilər ezop manerəsindən ustalıqla bəhrələnmək atalar sözlərinə etdikləri parodiyaların jurnalda dərc olunan mətnə uyğunlaşdırır, yazılı ədəbiyyatla folklorun üzvi vəhdətini yaradırdılar. Bu cür situasiyalarda müəllif mövqeyi, onun mənfəi personaja, hadisə və əhvalatlara satirik yanaşma tərzini əks etdirir. Məsələn, "Çox yaşayan çox bilməz, çox yatan çox bilir", "Yuxulu baş salamat olar", "Müsəlmana gəcə-gündüz birdir" perifrəzlərin ilə müəlliflər müsəlman şərcində hökm sürən ataləti, geriliyi, tənbelliyi qabanq şəkildə nəzərə çatdırır və satirik itihamı daha da kəskinləşdirək sarkazm yaradırdılar.

"Molla Nəsrəddin" də qadın azadlığı problemi də mühüm yer tuturdu. Bu mövzulu felyetonlarda, satirik yazı və nəzm parçalarında da atalar sözlərindən məqsədyönlü şəkildə istifadə olunmuşdur. "İkiarvadlı ev bərkətlilərar", "Ata və arvada etibar etmə – hər ikisini qat tövləyə və qapısını bağla", "Qız uşağı bir ağrıyan diş kimidir, çıxart eşiyə tulla, camın qurtarsın", "Qız uşağı göz dağı",

"Qız uşağını öz başına qoysan, ya zurnaçıya gedər, ya balabaqçıya" və s. satirik parodiyalarda qadın hüquqsuzluğu gülüş hədəfinə çevrilmişdir.

Jurnalda dərc edilən atalar sözlərinin əksəriyyəti felyetonların daxilində işlənmiş, onların məzmunu və ideyasının açılmasında əsas vasitəyə çevrilmişdir. Bu baxımdan "Dədəm mənə kor deyib..." ("Babilər"), "Gəl əyri oturaq, düz danışaq" ("Humayun"), "Meşə çəqqəlsiz olmaz" ("Çaqqal"), "Öz gözərində qılı görmüdü, bizim gözümüzdə tiri görürlər" ("Dörd yüz qız"), "Qızım, sənə nə deyirəm, gəlmin, sən eşit" ("Qurdan çoban"), "Qız uşağının canı, qardaş çoməğinin qurbanı" ("İran işləri)... kimi bitkin, müdrik atalar sözləri müəllif məqsədinin oxucuya çatdırılmasını asanlaşdırır, əsas tənqid hədəflərinin aşkarlanmasında mühüm rol oynayır.

"Molla Nəsrəddin" də atalar sözləri orijinaldan fərqli olaraq yeni məna çaları, üslub rəngarəngliyi yaradır. Jurnalın bitkin, lakonik və sınımsız el deyimlərinə muraciətə cəmiyyətdəki ictimai, siyasi və sosial bələlərin real mənzərəsini canlandırmaq və onların aradan qaldırılması yollarını göstərmək məqsədi daşıyırdı.

Atalar sözlərindən məhəratlə istifadə edən molla-nəsrəddinçilər xalq deyimlərinin bütün üslubi imkanlarından yerli-yerində yararlanmışlar. Atalar sözü öz poetik strukturunu, məna çalarını parodiyalar hesabına yeniləşdirə bilmişdir. "Bala baldan şirindir, qoyma oxuyub gözələrin işığı getsin", "Borculu borclunun sağlığı istər, dəxi borc aldın vermə", "Lalın dilin molla bilir", "Mollaya plov de, Marağaya qadər yol de", "Xan arxılayınca rəiyyətin canı çıxar" kimi atalar sözlərindən satirəli ehyamlar parodiyanın satirik gücünü artırmış və ezop boyalarını tündləşdirmişdir.

Atalar sözləri bəzən müstəqil, bəzən bir xəbəyə, şeirə, felyetona əlavə olunur, bəzən də müəyyən karikaturanın mənasını aydınlaşdırır. Jurnalda verilməmiş bir rəsmə də çarizmə yaltıqlıq etmiş, sonra da qar çinovniklərinin gallağı altında əzilən şəxslərin təsviri verilirdi. Təsvirin altında: "Hər nə salarsan aşına, o çuxar qaşığına" sözləri yazılmışdır.

Atalar sözlərinin sərlövəyə, yaxud sərlövədən sonrakı cümlə kimi işlədilməsi əsas məqsədə keçməz üçün bir vasitə idi. "Bir əldə iki qarqız tutmaq olmaz" atalar sözlərinə sərlövəyə seçən molla-nəsrəddinçilər bəddi mətnin əsas mahiyyətini onun adında funksionallaşdırırdı və bununla da oxucuların diqqətini birbaşa tənqid hədəfinə yönəltməyə nail olurdular.

"Molla Nəsrəddin" də atalar sözü ilə yanaşı, onun şərhinə də rast gəlirik. "Atalar sözlərimizi təhlil" başlıqlı yazıda deyilir: "Atalar sözlərindən biri də: "Danışmaq gümüş olsa, danışmamaq qızıldır". Yəni sənə nə zülm etsələr danışma, çünki Allah toala səbrli bəndələrini çox istəyir.

Buna görə xanlar, şahlar, sultanlar və ağalarnın zülmələrinə danışmayıb səbr elər". Atalar sözlərinə verilməmiş şərhlərdə də lazım gəlməyən yerdə səbrli olmaq, zulma, haqsızlığa boyun əymək kimi mənfəi hallar satirik tərzdə oxuculara çatdırılır və onları süstlükədən, fəaliyyətsizlikdən əl çəkməyə sövq edirdi.

Jurnalda "Hikmətli sözlər" başlığı altında silsilə yazılar verilirdi. Bu sözlər şifahi xalq ədəbiyyatından, Azərbaycan və dünya xalqlarının tanınmış mütəfəkkirlərinin müxtəlif mövzuda söylədiyi qiymətli müdrik kəlamlər və aforizmlərdən toplanıb jurnalda dərc edilirdi. Bəzən isə hikmətli sözlər molla-nəsrəddinçilərin özləri tərəfindən yaradılırdı. Bu müdrik deyimlərdə ciddi fikirlərlə yanaşı, həm də dərin istehza, kinayə də üstünlük təşkil edirdi.

Jurnalda dünyəvi tanınmış dahi filosof, alim, yazıçı və mütəfəkkirlərindən olan Sokrat, J.J.Russo, L.Tolstoy, Napoleon kimi böyük şəxsiyyətlərinin ciddi və dərin məzmunlu hikmətli sözləri dərc olunurdu: Sokrat – Qəlbimdən hərdən bir səda gəlir. Hərdən səs-pas sifəməndir.

Bu müdrik kəlam C.Məmmədquluzadə tərəfindən yüksək dəyərləndirilmiş və "Danabaş kəndinin əhvalatları" əsərində epigraf kimi işləmişdir.

J.J.Russo – O şey ki, dünyada mənə müəbbəli olub yul göstərdi, insan məhəbbətidir.

Tolstoy – Axşamlar hesab ələ gündüz nə qadər yaxşı qıtubsan, sonra rahat yaz.

Napoleon – Dünyanı öz günün ərzində təsəvir etmək çox asandır, əgər vaxt müsəidə göstərə və s. [2, s.5]

Bu cür hikmətli sözlərdə insanlıq, xeyirxahlıq, sülh, ədalət və s. bəşəri, ülvə problemər ön plana çəkilib, aqlın, idrakin, qəlbin səsinə qulaq asmağın əhəmiyyətindən söhbət açılır. Həm də belə müdrik kəlimələr mətnin ümumi məzmununu açmağa, əsas fikri oxucuya çatdırmağa xidmət edir. Bununla yanaşı, jurnal insanları hikmətli sözlərdən nəticə çıxarmağa, ibrət götürməyə səsləyirdi. Lakin bəzən daha şəxsiyyətlərin cəmiyyətlə, kainatla bağlı bu dərən kəlimələrinin yanında hər hansı fəbir məşədi, həc, molla və axundun insanları gətiriyə, cəhələtə, ətalətə sürüklənən bəşit və cahil fəkirliyə də yer alırdı. Bu, qeyri-adi paradoksalıq, tazad yaradır və oxucunu düşündürməyə və nəticə çıxarmaya sövq edirdi. Bu baxımdan Hacı Məhəmməd Nəğim "O şey ki, mənə baş ağrınsı gətirir, bir Qaradağ kömürüdür, bir də "Molla Nəsrəddin" ruznaması" və yaxud Məşədi Muxtarın "Nömrə həməmdə müsəlmançılığı əmələ gətirmək olmaz"... kimi sarkazm yaradan fikirləri dərhal oxucunu ikrəhədici, şiddətli satirik gülüşü ilə üz-üzə qalıb. Bu ədəbi priyomdan istifadə yolu ilə "Molla Nəsrəddin" geniş mənada Şərqlə və Qərbdə dünyagörüşü arasındakı tozadları, iki fərqli düşüncə tərzini göstərmək istəmişdir.

Jurnalda azərbaycanlıların dilindən səsləndirilən hikmətli sözlərdə gerilik, cəhələt, nədanlıq kimi neqativ halların çoxluğu qəbarəç şəkildə nəzərə çarpır və ifşa üsulunu kəskinləşdirir:

"Özganın toyunda sazanda haramdır, öz oğlunun ad qoyulan günün zurna-qaval halal". (Qaf-qayda Molla İsmayıl).

"Özün bir iş görmə, görənləri də bəyənmə". (Bir hacı).

"Düşməndən bir tərəfdə bağınımızı yaranadı, sən də o tərəfdən başını yar" (Köhnə müsəlman).

"Dünyada heç zədə yaramasan eybi yoxdur, amma minbər dibində arvad kimi oxşamağı yaxşı öyrən" [3, s.6-7].

Belə hikmətli sözlərdə daha çox dini fanatizm, cahillik, savadsızlıq kimi cəmiyyətə mənəvi zərba vuran mənfi hallar satirik parodiyalarla, ezop dili ilə gülüş obyektinə çevrilir.

1905-ci il inqilab hadisələrinin təsiri jurnalda açıq-aydın görünür və aktualıq kəsb edirdi. "Molla Nəsrəddin" də dərc olunmuş yazılarda inqilab hərəkatına müəyyən ehyamlar, ibarətlər diqqət cəlb edirdi. Jurnalın ilk nömrələrindən başlayaraq "Bir para hikmətli danışıqlar" adı altında dərc olunan bir yazıda deyilirdi:

- Kərbəlayı Həsən, utanmırsan, qızarmırsan, ayaqyalın, tumancaq və baştaçıq çıxırsan küçəyə?

- Vallah, utanmağına utanıram. Amma qorxuram qızaram, qaradavoylar gəlib tutub aparalar qatalar dama ki, rəngin qırmızıdır". Göründüyü kimi, burada qızarmaq sözü rəmzi səciyyə daşıyır və inqilabla vurulan inca, siyasi ehyamdir.

"Molla Nəsrəddin" jurnalı öz səhifələrində hikmətli sözlərə satirik tərzdə yanaşaraq, cahillərin dilindən bir qədərət var, bir hikmət. Qüdrətin müqabilində hikmət söhbəti gorək ortalığa çıxmasın", – deyərək dünyəvi elmlərin öyrənilməsinə qarşı çıxanları tənqid edir, qol gücü olan yerdə aqlın gücünə ehtiyac duyulmadığı fikrini ortaya gətirənlərə istehza ilə yanaşır. Belə hikmətli sözlərdə dünyanın ağılla, idrakla, elm və ədəblə idarə olunması fikri tələqin edilir, həyatın mənasını vər-dövlətdə, şən-pöhrətdə görən, aqlının yox, qolunun gücünə güvənənlər satıra atəşinə tutulurdu. "İstəyirsən həmə səndən qorxub çəkənsin qoçu ol, düşəndə bir adam öldür" [4, s.7] hikmətli sözlərdə də məhz belə insanları tənqid hədəfinə çevrilirlər.

"Hikmətli sözlər" başlığında verilmiş kəlimələrin əksəriyyətində dini fanatizmin ifşası, müsəlman ələmindəki cahilliyə, elmsizliyə, ətalətə qağın motivləri və bu kimi mənfi hallara meylətmə tendensiyası pislənilirdi: "Hər oxuyan Molla Pənah olmaz, amma hər minbərə çıxan molla olar", "İnsanın şərəfi nə ələmlədir, nə ədəblə, məhz pul ilədir" [4, s.7]. Qadın azadlığına xüsusi önəm verən "Molla Nəsrəddin" jurnalı hikmətli sözlərdə bu problemlə də geniş yer verməmişdir: "Arvadı döyəndə qarək ələ döyənsən ki, başmaqlarını qoyub ayaqyalın qaça küçəyə", "Heç varət oxumuş qız almaq yaramaz", "Cahil arvad alanda qoca arvadını boşama, qoy cahılı gözətçi olsun", "Yazı bilən arvaddan qaç", "İstəklil arvad çox döyülər" [5, s.6] kimi hikmətli sözlərdə qadınlara kölə kimi

baxılması, qadın hüquq və azadlıqlarının boğulması, onların ağır işgəncələrə məruz qalması, elm-dən, təhsildən uzaqlaşdırılması halları qazabla qanqlanır.

Mənasız sözlər həmcəmi yığcam, lakonik, bitkin, sadə və mürəkkəb konstruksiyalı satirik cümlələrdir. Mollanəsrəddinçilərin özləri tərkizdən yaradılan bu ədəbi formada dərən satirik itihəm, fikri sarrast hədəfə vurma və güclü sarkazm vardır. Jurnalda xeyli yer tutan bu ifadələr mövzucə zəngin, orijinal və düşündürücüdür. Rubrikaya qəsdən, bilərəkdən bu adı verən mollanəsrəddinçilərilə baxışdan bəqs, mənasız, cəfəng görünən bu deyimlərin arasında çox ciddi problemlərin dayandığını oxucuya çatdırmaq istəmişlər. Bu yığcam satirik deyimlərdə dövrün spesifikasını əks etdirən çatışmazlıqlar, ictimai-siyasi, ideoloji, ədəbi-mədəni, elm, təhsil, mənəvi-xlaqə problemlər, ailə-məişət məsələləri öz əksini tapmışdır.

Mənasız sözlər adlandırılan bu rubrikanın hər bir sözləndə, cümləsinin alt qatında böyük mətləblər, ibrətəməz fikirlər gizlənilir: Məs: "Şair var şeirini öyrənənlər, şair var şeir öyrədənlər", "Təftiş komissiyonu bir idarəni yıxa da bilər, düzəldə də bilər" və s.

Hakim ideologiyayın yanlış siyasəti, cəmiyyətdəki sosial ədalətsizliklər, savadsızlıq, dini xurafət, xalqın mənafeyinə zidd qüvvələrin pozuculuq faaliyyəti və s. mənasız sözlərin ana xəttinə təşkil edir.

Mənasız sözlər bitkinliyinə, lakonikliyinə görə atalar sözləri və hikmətli sözlərə oxşardır. Lakin atalar sözlərindəki mənə tutumu, əsrlərin sınağından keçərək böyük həyat təcrübəsinə söykənə bilinə xüsusiyyətləri və gəlinən nəticə, qənaət tarixlə bağlı olduğu hədəf, mənasız sözlərdə mövcud qu-luqdakı realıqlar, hal-hazırda davam edən problemlər ön plana çəkilib. Atalar sözlərindən fərqli olaraq, burada satirik gülüş, sətiraltı ehyam, hadisə haqqında birbaşa deyil, dolayısı ilə işarə etmə, fikri paradoksalıq, təzadlar aparıcı rol oynayıb.

Hikmətli sözlərlə mənasız sözlərin forma oxşarlığı olsa da, mənə fərqlərində ikili cəhət özüni göstərir. Çünki hikmətli sözlərin xeyli hissəsi daha şəxsiyyətlərə məxsus olduğundan onlar müəllifli və müsbət qərarların özündə əks etdirən haqqı mənalı aforizmlərdir. Lakin mollanəsrəddinçilər tərəfindən parodiyalar şəklində yaradılan hikmətli sözlərin müəyyən bir hissəsi satirik ruhlu olduğu üçün mənasız sözlərə yaxındır.

"Mənasız sözlər" mövzə baxımından rəngərəngdir. Sarrast və yığcam cümlələrdən ibarət olan bu nümunələrdə hər bir sözün öz mənə tutumu və çəkisi var. Buna görə də mollanəsrəddinçilər az sözlə böyük mətləbləri açıb göstərə bilmişlər. Problemın çoxluğu ona rəvəc vərənlərin satirik obrazlanın, tipik xarakterlərinin ortaya çıxmasına bədi zəmin hazırlayıb və müxtəlif vəziyyətlərdə səhifələrinin həm ümumi, həm də fərdi cizgilərini açmağa imkan verir, oxucunun diqqətini həmin şəmtə yönəldir. Məsələn, "Türk dili öyrənmək istəyirsən, nə məktəb lazımdır, nə də müəllim. Ancaq idarələrin qarılmasına yazılan elanları oxu" [6, s.5], "Türkcə düz yazmaq və öyrənmək istəsən şəhərimizdəki nəşriyyatların hərəsinin bir kitabını oxu" [7, s.7] kimi mənasız sözlərdə ana dilinə bigənə münasibət tənqid hədəfinə çevrilir. "Əsl alim odur ki, heç bir şey bilməsin, hər şeydə də özüni alim hesab eləsin", "Bilmədiyi şeyi kimdən öyrənmə" [6, s.5] perifrastlarında işə elmsiz, cahil, savadsız insanları ifşası sətirlərə komizmdən sarkazmə istiqamətənilir.

Mənasız sözlərdə rüşvətxorluq, yalançılıq, riyakarlıq, liberallıq, israfçılıq, qohumbazlıq, yal-taqlıq, fanatiklik, tənbəllik, eqostilik və s. zərərli adətlər, pis vərdişlər ifşa olunur. Xalq əmlakını tələyanlar, israfçılığa yol vərənlər, dövlət malını mənimsəyənlər ezop fəndi ilə satirik tip səciyyəsinə qaldırılır. Məs: "Qənaət etmək üçün əvvəl qənaətin nə olduğunu öyrən", "Öz malına qənaət etsən də, xalq malına qənaət etmə", "Bəzən müəssisə başçısı da qənaət edə bilər" kimi deyimlərdə xalq əmlakının talan edilməsi, israfçılığa yol verilməsi halları tənqid edilir.

Mənasız sözlərdə cəmiyyətdə ziyalılığa yanlış münasibət, bəşəriyyətdə dahilər bəqs edən müəllim adına hörmət qoyulmaması, nüfuzdan salınması məsələləri də xüsusi yer tuturdu: "Bakıda özünə bir sənət tapmasan, get qəza kəndlərinin birində müəllim ol".

Cəmiyyətdəki mədəni gerilik, sosial qağı və problemlərə bigənə münasibət də rubrikanın əsas mövzularından idi. Məsələn, "Yoldan çıxıb yolsuz olmaq istəsən, Bakının Xəzri tərəfindən olan

kəndlərə get" [6, s.5]. Qohumbazlığın idarə, müəssisə və təşkilatlarda törətdiyi əngəllər jurnalın tənqid hədəflərindən yayınmamışdır: "Adamin bir məsul işçi qohumu olsa, iş bacarmasa da eybi yoxdur" [7, s.7], "İdarəndə üç nəfərdən artıq qohumun varsa, fəmilialarını dəyişdir" [8, s.3] və s. Rubrikada liberal mövqedə dayanan, real gerçəklikləri əks etdirməyən qəzet və jurnal müxbirlərinin ikinə üzlü siyasəti də pislənilirdi: "Qəzetə bir şey yazmaq istəsən, olduğun yerin nöqsanlarından deyil, alarından (başqasından) yazgilən", "Katibi müxbir olan kənd şura sədri həmişə qəzetdə tərifi olunur" və s. Dini fanatizmin ifşası "Molla Nəsrəddin"də dərc olunan digər yazılarda olduğu kimi, mənasız sözlərdə də əsas yer tuturdu: "İş tapmaq istəsən, get məsciddə pul ver, dua etdir" [7, s.7]. Mövcud quruluşda cəmiyyətdə əsas bələyə çevrilən rüşvətخورluğa qarşı mübarizə yolunu seçən jurnal bu cür neqativ halların ifşasını qabarıq şəkildə nəzərə çatdırırdı: "Gizlin verilən şeyə rüşvət deyirlər. Aşkarə verilən şeyə isə heç bir şey demirlər" perifrəzindəki reallıq da bunu aydın göstərir. "Vəzifədə olmaq üçün müdirin qabağında kiçilmək lazımdır" satirik ittihamında isə müəyyən bir mövqeyə malik olmaq üçün vəzifəli qarşısında əylə-əylə ucalanlar, yaltaqlananlar, təzim edənlər tənqid hədəfinə çevrilirlər.

ƏDƏBİYYAT

1. "Molla Nəsrəddin", 1906, № 1.
2. Hikmətli sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1339, şümarə 4.
3. Hikmətli sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1917, № 20.
4. Hikmətli sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1913, № 22.
5. "Molla Nəsrəddin" in hikmətli sözləri, 1914, № 22.
6. Mənasız sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1926, № 22.
7. Mənasız sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1926, № 27.
8. Mənasız sözlər. "Molla Nəsrəddin", 1926, № 35.

PARODY AND PERIPHRASES USED IN THE JOURNAL «MOLLA NASREDDIN»

Summary

From the period of publication in the journal «Molla Nasreddin» satirically and creatively were used proverbs, sayings, riddles, bayatis, lullabies, folk songs and other folklore genres. In a series of articles, published under the heading "Wise Words" is said about the aphorisms of great personalities, and a reference is made to the wise thoughts created by the Molla Nasreddinists. And in the "Meaningless Words" the socio-political and social problems, that dominate society, have become the object of criticism.

ПАРОДИИ И ПЕРИФРАЗЫ, ИСПОЛЬЗУЕМЫЕ В ЖУРНАЛЕ «МОЛЛА НАСРЕДДИН»

Резюме

С периода издания, в журнале «Молла Насреддин» сатирически и творчески использовали пословицы, поговорки, загадки, баяты, колыбельные, народные песни и другие фольклорные жанры. В серии статей, опубликованных под заголовком «Мудрые слова», много говорится об афоризмах великих личностей, а также сделана ссылка на мудрые мысли, созданные самими молланасреддинцами. А в «Идиомах» общественно-политические и социальные проблемы, которые доминируют в обществе, стали объектом критики.